

Marjatan poika ja Väinämöinen.

Allegorisesti käsitettynä Marjatta-legendan sängen satturasti kuvaa uuden rodun syntyä; siihen viittaavat legendan päämomentit: itsetietoisesti kauvan säilytetty neitsyyden lisäys, yliluonnollinen varkaudentila, hyljätty maailmasta eristetty asema ja kovat kärsimykset. Sillä kun ^{luonto} ~~kuin~~ ^{mutta} juuri: rotua ryhdyttiä ^{tyhjään} luomaan, elähtää se ensin monen vanhaan ^{an} ~~rodun~~ ^{rotuun} ~~elämään~~ kuuluvan yksilön sieluelämä ^{uusille kaa-} ~~aukselle~~ ^{veilla ja kaappauksilla} ~~sielun~~ ^{sielun} hanteella, niin että nämä yksilöt tavoissaan ja käsitteissään poikkeavat toisista. Sitten se lähettää jumaliksi sanansaattajiaan ja auttajiaan, jotka saattavat noita maaperältäään hedelmällisiä sieluja vaskiksi uuden ihmistyypin ihanteella, ja vihdoin se johdattaa heidät erilleen muusta ihmiskunnasta, että he yhdessä vairoja ja rotuksia voittaen, suuria kärsimyksiä kärsien, mutta jumalillestä apua saaden panisivat alulle uuden ihmiskunnan. Tätä Marjatta-legendan allegorista merkitystä tukee sen viimeinenkin momentti: pienen lapsen kohtaaminen Väinämöisen kanssa. Väinämöinen edustaa vanhan rodun magian

349/
eli kasvatus tapaa ^{jättää} ~~olla~~ jätetty vartti uudelle vastasynty-
neelle rodulle ja joistuu omailmasta, samalla luovaten
palata niin pian kuin kanta taas tammahan, - sillä onhan
hän vanha ja kokonut ja edeltäjänsä uuden rodun isä. Eikä
tätä allegorista merkitystä poista tai vähennä se, että mu-
no on muodollisesti syntynyt vasta kristityllä ajalla.

^{ja on mielestä pidettävä} Sama vertauskuvallinen henki pysyy ko-
ko ajan takana, vaikka olemme ^{jo} viimeisen kohtauksen.
Väinämöisen persoonallisen elämänt historian ja tulkitsi ja
loppuluvuksi. Olikan Väinämöinen murrosajan tietä-
jä ja maagikko ja olikan hän jo Ainoa kohdatessaan
oppinut nähemään, että vanha maagillinen kasvatus-
tapa ei enää sovinut uuden ajan ihmiselle; mutta vie-
li hän jiti Ainoa poikkeusolentona eikä ~~niin~~ tavon-
nut uuden rodun ihmisiä, ennenkuin kohtalsi vei hä-
net yhteyteen Marjatan pojain kanssa...

Ennenkuin Marjatan pojalle voitiin
nimi antaa, selitti risti jätkä "jyyditty ukko", että ^{las-} ~~jos~~
se oli tutkittava:

Petit { " En mä risti rüvattua,
Katalata kartakana,
Kun ei ensin tutkittane,
Tutkittane, tuomittane."

1) Allegoriassa tämä ukko "Virokannas" on uuden rodun Manu eli
henkinen tyyppi ja johtaja. Nimi Virokannas tarkoittaa siis samaa
kuin intialainen nimi Vaivasvata (Manu Vaivasvata); merkittävä

vivan alle jätön

joka muistuttaa Vedokannasta ja

kyllä on olemassa ~~intialainen~~ sanskritin kielen sana, ~~joka~~ merkitsee etymologisesti samaa kuin Väivavata, vaikka emme osaa sanoa, käytetäänkö sitä Väivasvata Manust. ~~puheissa~~ Väivavata näet merkitsee "auringosta tuleva" ja sanaa merkitsee vairootskana, joka johtuu sanasta virootska, aurinko.

Millä tavalla tutkittava? Tutkitta-
va, olisiko lapsi todella jumalasyntyinen ja kestäisikö se kot-
italon koulussa. Ja kuka muu siihen toimeen olisi juyty-
nyt kuin vanha Väinämöinen?

Petit { Keuppi tuohon tutkiaksi,
Tutkiaksi, tuomariksi?
Vaha vanha Väinämöinen,
Tietäjä iän-ikkuinen,
Sepi tuohon tutkiaksi,
Tutkiaksi, tuomariksi.

Syviin mietteisiin vaipuneena saapui
paikalle vanha viisas tietäjä. Hän saapui tuomiota lau-
sumaan uuden ajan lapsesta, mutta hänen arkelensa
olivat raskat ja hitaat, sillä hän^{itse} lähestyi kuin uhrelek-
toa, jossa kallein aarre on uhrettava, tai kuin tuomaria, jon-
ka suusta saa kuulua tuomion itsensä yli. Ja hänen ajattel-
usensa laskentuvant tairaasta totisina ja tutkiivina ja hi-
paisivat suurilla siivillään maan mättäitä hänen kuul-
kierrossaan.

„Oletho kestävä, sinä Marjatan poika, jon-
ka isä äitisi ei tunne? Oletho kestävä isäsi katsetta?
Oletho välttä hänen silmänsä lumon? Osaatho ~~kuulla~~^{hallailla}
hänen sanainsa mahdin? Oletho todella Aimon ja Marja-
tan jälkeläinen, uusi ihminen maan päälle syntyneenä, ties
toinen tehtävästäsi, vanhasta vapaa, - vai vieläkö sor-
rut sinäkin? Hojuuko, sorruuko ja vedätho isäsi muu-

351)
kaasi kadotukseen? Ovatko isäsi ponnistukset turhia olleet? Onko kuolema kaiken loppu? Vai voitatho sinä, jumalallinen sankuri? Onko uusi päivä todella vaivannut? Kiestäkö isäsi työn? Annatho hänen viisautensa ajan tul-
len palata sinua onnellistuttamaan?"

Ja Väinämöinen kysyi Marjatalta: "miten on poika syntynyt, mistä siennyt ja mistä saatu?"
Ja Marjatta kertoi:

Silloin Väinämöinen vakavana ja synkkänä, mutta ääni salaisesti murheen murtamana, langetti tuomionsa:

Petit {
"Kun lie poika suolta saatu,
Maalta marjasta siennyt,
Poika maahan grantakohon,
Marjamättähän sivulle,
Tahi suolle vietakohon,
Puulla päähän lyötäköhön!"

Tutkivan ankarena ja voimakkaana loik-
tivana lepäsi lapsessa vanhan tietäjän katse.

Syntyi syvä hiljaisuus, odotukseen, tus-
kan, toivottomuuden hiljaisuus.

Silloin lapsi avasi suunsa, poika puoli-
kuukauden loike puhumaan:

Petit {
"Ohoh sinua ukho utra,
Ukho utra, unteloinen,

Petit / Kun olet tuhmin tuominnuonna,
Väriin laskenna lakiin!

Jopa Kirkastui tietäjän katse ja sameni taas, mutta hyyneltynään. Ja aukuruus siitä katosi.

Poika jättoi uhmailleen:

Petit { "Eipä syistä suuremmista,
Toista tuhmemmistakaan
Itseäsi suolle viety,
Eikä puella päähän lyöty."
Kirkkaammaksi vielä kirkastui Väi.

nämoisensä katse ja ilo ylimaallinen siitä valitti; -
ja yhä poika Marjatan puhui:

Petit { "Kun sa miesnä nuorempana
Lainasit emosi lapsen
Oman pääsi päästimeneksi
Itsesi lundotimeksi..."

Ja katosi loitsun voima viisaa katseesta ja hymyjhelotti, kun hänen mieleensä muistui /lmarisen ensimmäinen Pohjolan matka.

Mutta poika jättoi ^{säähmittömästi:} ~~mutkallisen~~

Petit { "Ei sinua silloinkana,
Eip' on vielä suolle viety,
Kun sa miesnä nuorempana
Menettelit neet nuoret
Able aaltojen syvien,
Päälle mustien mutien."

Silloin Väinämöisen katseesta hävisi

viimeinen epäily, viimeinen epävarmuus. Kyynel vieri hänen ryppyiselle poskelleen ja taakka putosi hänen hartioiltaan maahan. "Sinä olet voittanut poikani," hänen sydämensä riemusta kuiskasi, "ja minä olen vapaa, vapaa huolettomana lähtemään, vapaa iloisena ja laamaan. Luojaalle kiitos ja kunnia."

Ja ukko Virokannas

Petit {
 ... risti ripsahutti,
 kästi lapsen kapsahutti
 Karjalaa kuninkahaksi,
 kaiken vallan vartiaksi.

Väinämöinen, rauha ja riemu rinnassaan kääntyi vakavana ympäri ja astui pois. Näytti toisista kuin hän olisi suuttunut ja hävennyt. Mutta hän meni rannalle ja lausoi itselleen viimeisen kerran varkeiden vee-reen. Sen perään hän istui ja laski selvälle selälle ja perijehittönsän veneensään "yläisihin ma=emihin, alaisihin tai=vorihin" hän lausui seuraavan laulun:

Petit {
 "Annapas ajan kulua,
 Päivän menne toisen Teulla,
 Tans minua tansitahan,
 Katsotahan, kavatahan
 Uuen sammon saattajaksi,
 Uuen soiton suorijaksi,
 Uuen kunn kuletajaksi,
 Uuen päivän päästajaksi,
 Kun ei kunnta, aurinkoa,
 Eiki ilmaista iloa." "Vänd!"

Viivaan alle

1) Mainitaan, poika ei kansantouluissa ~~alla~~ ole Kris-
tus, vaan Kullervo. Kullervo-tarina kertoo ~~niin~~
arjalaisen rodun vaiheista ja sieluelämästä, vaikka
emme tässä teoksessa siihen kaja.